

Tıbbi aletlerin dekontaminasyon ve sterilizasyonu NASIL yapılmalı?

Doç. Dr. Pınar AYSERT YILDIZ

Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi

Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji

Dezenfeksiyon & Sterilizasyon

Dezenfeksiyon

Cansız maddeler ve yüzeyler üzerinde bulunan mikroorganizmaların (bakteri sporları hariç) yok edilmesi

Sterilizasyon

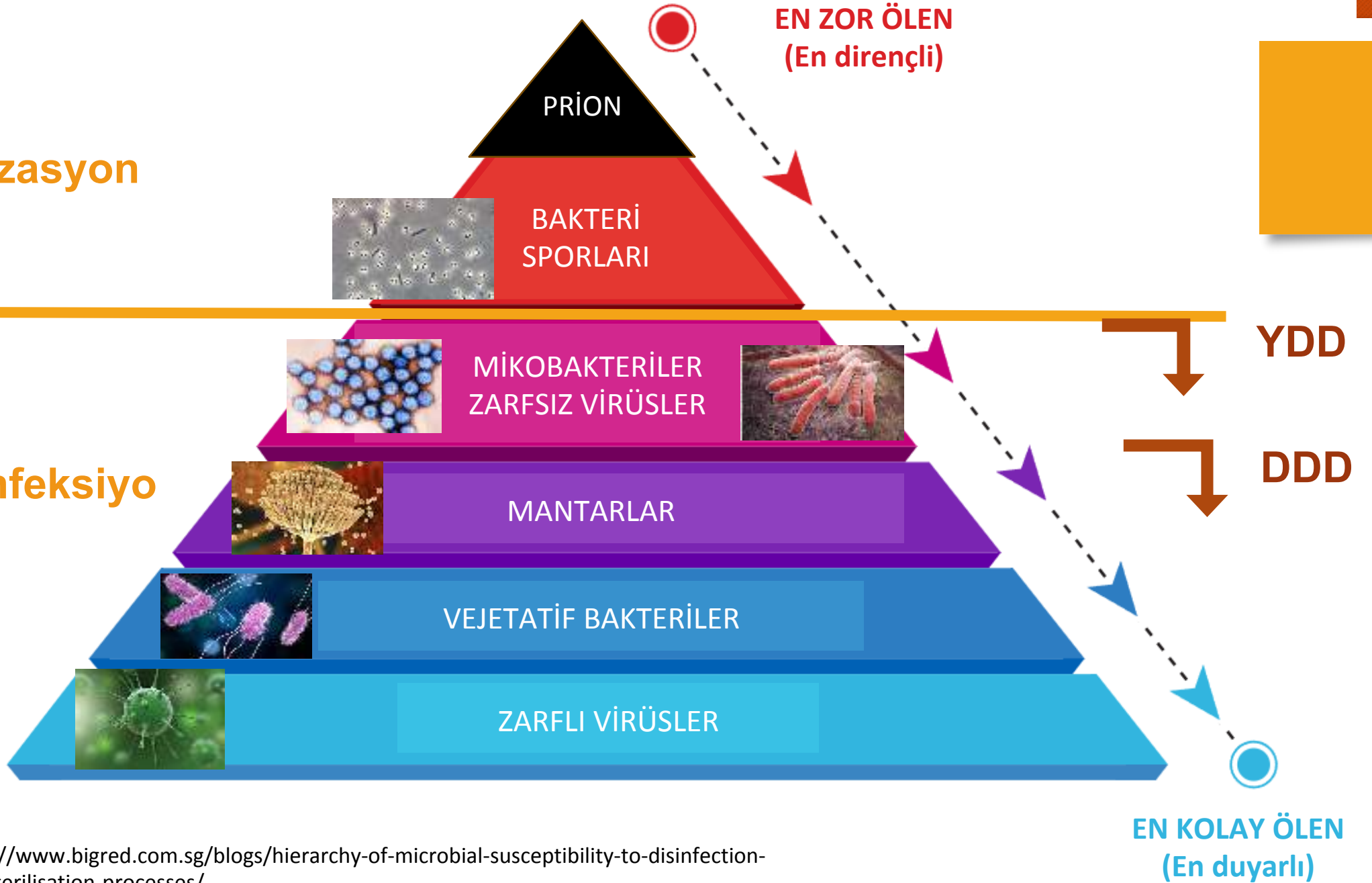
Mikropların tüm formları ortadan kaldırılması

Dekontaminasyon

Dezenfeksiyon/sterilizasyon öncesinde, fiziksel/kimyasal yöntemlerle organik madde ve patojenleri uzaklaştırılması

Sterilizasyon

Dezenfeksiyon

Tıbbi aletler için Spaulding sınıflaması

Kritik olmayan

Sağlam cilt ile temas

Yarı kritik

Mukoza/vücut sıvıları ile temas

Kritik

Steril bölge ile temas

Kritik olmayan aletler

Kritik olmayan

- Steteskop
- Tansiyon aleti manşonu
- EKG elektrotları
- Pulse oksimetre
- Hasta tespit malzemeleri

DÜŞÜK/ORTA DÜZEY
DEZENFEKSİYON

(< 10 dakika)

Yarı kritik aletler

Yarı kritik

- Bükülebilir endoskoplur
- Laringoskoplur
- Vajinal-rektal ultrasonografi probları
- Transözefagial EKO probu
- Fiberoptik bronkoskop

YÜKSEK DÜZEY
DEZENFEKSİYON
(5-20 dk)

Kritik tıbbi cihazlar

Kritik

- Cerrahi aletler
- İmplantlar
- Drenler
- Biyopsi forsepsi
- Laparoskop
- Artroskop

STERİLİZASYON

(Buhar/diğer düşük sıcaklıkta sterilizasyon yöntemleri)

Spaulding sınıflaması ile ilgili sorunlar

✓ Artroskop/laparoskoplar

- Sterilizasyon gerektirir ama pratikte YDD uygulamaları var
- Enfeksiyon risk artışı ile ilgili veri yok
- Literatürde çalışmalar eski
- Yüksek kaliteli, randomize, kontrollü çalışmalara ihtiyaç var

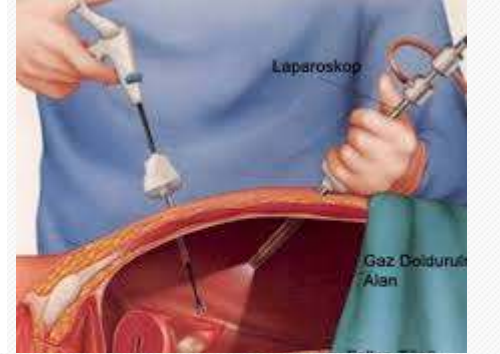
✓ Normalde yarı kritik olan cihazların bazı parçalarının kritik cihaz olması

- ✓ Ör. Duodenoskopların biyopsi forsepsleri

Artroskoplar

Laparoskoplar

Spaulding sınıflaması ile ilgili sorunlar

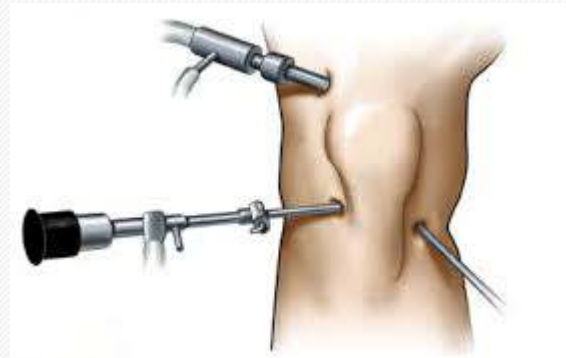
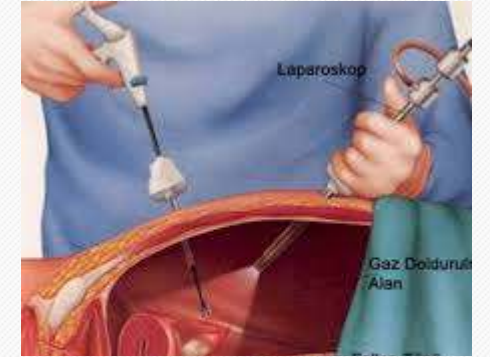
- **Endovajinal problemler**

- ✓ Yarı kritik malzeme → YDD
- ✓ Üretici firmalar %2 glutaraldehit önerse de ???
  - ✓ cihazın ömrünü kısaltabilir
  - ✓ gamet ve embriyolar üzerine toksik etki edebilir
- ✓ Pratik uygulama?? Üzerine kondom geçirilir → Mendil/köpük vb. ile temizlik (DDD)

Endovajinal prob

Her ünite kendi kullanacağı tıbbi aleti bilerek
dezenfeksiyon yöntemini belirlemeli !

Dezenfeksiyon & Sterilizasyon NASIL yapılır?

Dezenfeksiyon

Düşük düzey

- ✓ Kuarterner amonyum
- ✓ Fenolikler
- ✓ %70-90 alkol
- ✓ Klor bazlı ürünler

Orta düzey

- ✓ Klor bazlı ürünler
- ✓ Fenolikler

Yüksek düzey

- ✓ Glutaraldehit
- ✓ Perasetik asit
- ✓ Hidrojen peroksit
- ✓ OPA

Sterilizasyon

✓ Kimyasal sterilizan

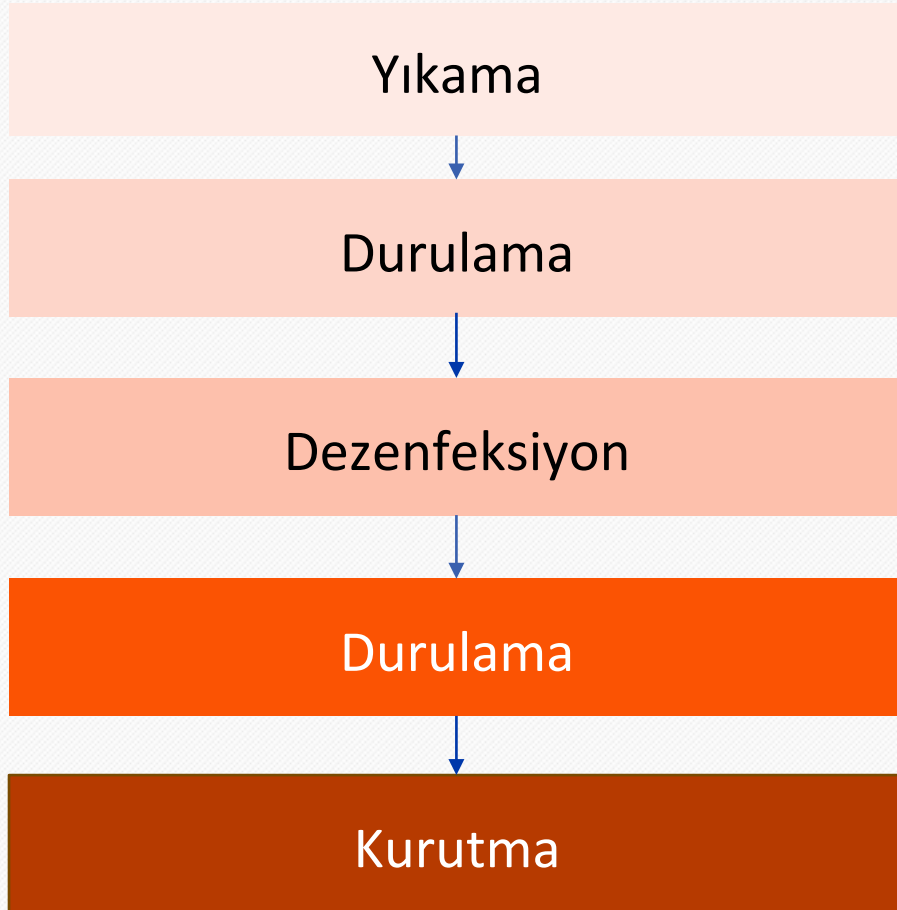
✓ Basıncılı buhar

✓ Düşük sıcaklıkta sterilizasyon

Etilen oksit

Hidrojen peroksit gaz plasma

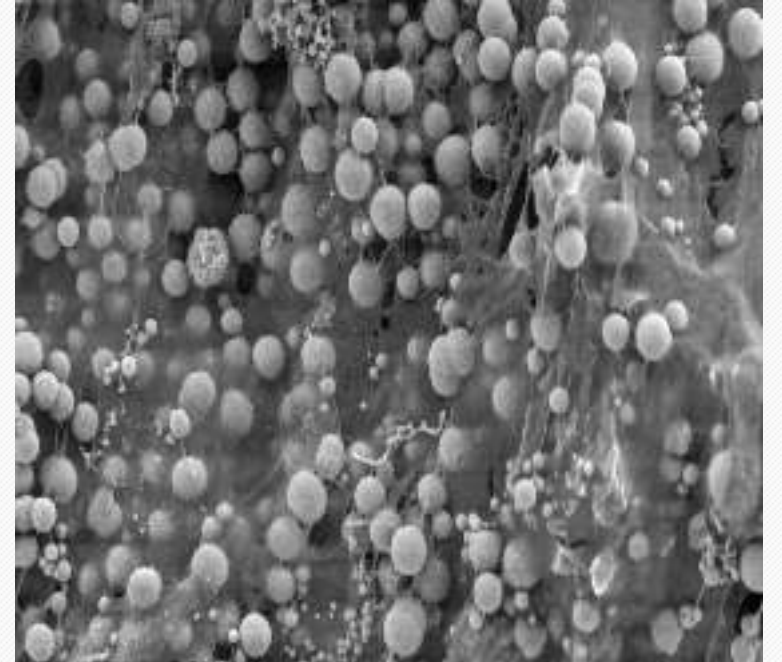
Dekontaminasyon NASIL yapılmalı?

Tıbbi cihazların yıkanması

- En önemli basamak
- Organik ve inorganik bileşiklerin, gözle görülebilir kirlerin tıbbi aletlerden uzaklaştırılmasıdır

- **Neden gerekli??**
- Spaulding: - 10 tane *B. subtilis* sporu → 30 dk
- 100.000 tane sporu → 3 saat gerekli
- Küme halinde duran/biyofilm yapan mikropları öldürmek zor
- ✓ Öncesinde etkin temizlik yaparsak bakteri/spor yükü azalır

Tıbbi cihazların yıkanması

Elle yıkama

Ultrasonik yıkayıcı

Yıkayıcı dezenfektör

Tıbbi cihazların yıkanması- Elle yıkama

- Kullanım alanında ya da narin ve temizlenmesi zor olan tıbbi cihazların yıkaması

Kaba kir akıtılır → Deterjan / Enzimatik solüsyonda bekletme → Durulama

- ✓ Aletler mümkünse parçalarına ayrılmalı
- ✓ Kullanılacak kimyasal çözeltiler tıbbi cihaz ile uyumlu olmalı
- ✓ Su sıcaklığı 40°C'nin altında olmalı

Tıbbi cihazların yıkanması- Elle yıkama

Enzimatik solüsyonlar

- Enzim etkisinden faydalanarak organik atıkları parçalayarak temizler
- Su sıcaklığı $< 45^{\circ}\text{C}$
- Gözle görünür kirlenme varsa hemen yoksa günlük değiştirilmeli $\rightarrow$ bakteri üremesine uygun

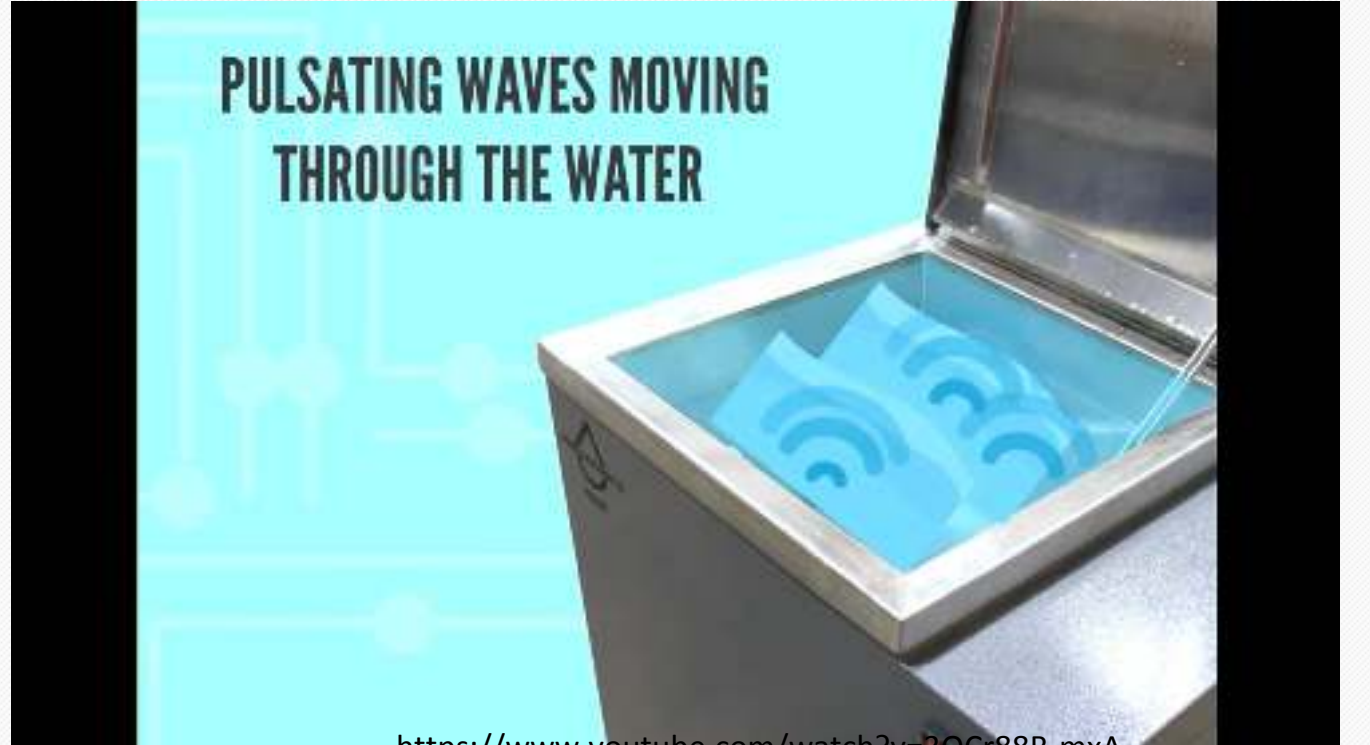

Tıbbi cihazların yıkanması- Elle yıkama

Ultrasonik yıkama

- Ultrasonik dalgalar ile mekanik olarak kan, protein ve diğer organik maddelerin çözünmesini ve giderilmesini sağlayan cihazdır

Yıkayıcı dezenfektör

- Otomatik yıkamaya uygun tüm aletler için tercih edilmeli
- 5 aşaması var:
  - Ön yıkama (soğuk su ile)
  - Yıkama (enzimatik ve nötral deterjanlarla, 40-55C, en az 5 dk)
  - Durulama
  - Termal (ısıtma) ile dezenfeksiyon*
  - Kurutma

Etkinlik kontrol testleri

- Manuel yıkama için test yok
- Ultrasonik yıkama
- Yıkayıcı dezenfektör için

Protein kalıntıları ve temizliğin etkinliğini değerlendirilen testler

Yüksek düzey dezenfeksiyon

	Hidrojen peroksit (%7.5)	Perasetik asit (%0.2)	Glutaraldehit (≥%2)	OPA (%0.55)	H2O2/perasetik asit (%7.35/%0.23)
YDD	30 dakika 20°C	-	20-90 dakika 20-25°C	12 dakika - 20°C 5 dakika - 25°C (otomatik endoskop yıkayıcıda)	15 dakika 20°C
Sterilizasyon	6 saat 20°C	12 dakika 50-56°C	10 saat 20-25°C	-	3 saat 20°C
Aktivasyon	-	-	EVET	-	-
Materyal ile uyumluluk	İyi	İyi	Çok iyi	Çok iyi	Veri yok
Güvenlik	Ciddi göz tahrişi (koruyucu gözlük)	Ciddi göz ve cilt tahrişi	Solunum tahrişi	Göz tahrişi, ciltte leke	Göz tahrişi

Glutaraldehit %2

- Aktif hale gelmesi için aktivatörü mevcut
- Kapalı kapta olmalı
- 28 güne kadar dayanabilir
- Günlük MEK takibi (%1.5) yapılmalı →
- Doku ve kanı sabitleyerek biyofilm oluşturur
- EKOTOKSİK → Atılmadan önce nötralize edilmesi gerekli

Genel öneriler

- Tıbbi cihazın temizliği/dekontaminasyonundan sorumlu kişi cihazın özelliklerini bilmeli
- Enfeksiyon risklerinin farkında olmalı
- Her işlemle ilgili yazılı protokoller olmalı
- Üretici firma önerileri dikkate alınmalı
  - Firma cihaz için uygun en az bir dezenfeksiyon/sterilizasyon önerisinde bulunmalı ve cihazı kullanan kişiler bunları bilmeli
- İşlemler, cihazlara zarar vermemeli
- Kullanılan dezenfektanlar personele ve hastaya zarar vermemeli

Sterilizasyon

- Cerrahi aletler
- Biyopsi forsepsleri
- İmplant edilebilir tıbbi aletler

-
-
-
-

Isıya
dayanıklı

Buharla sterilizasyon

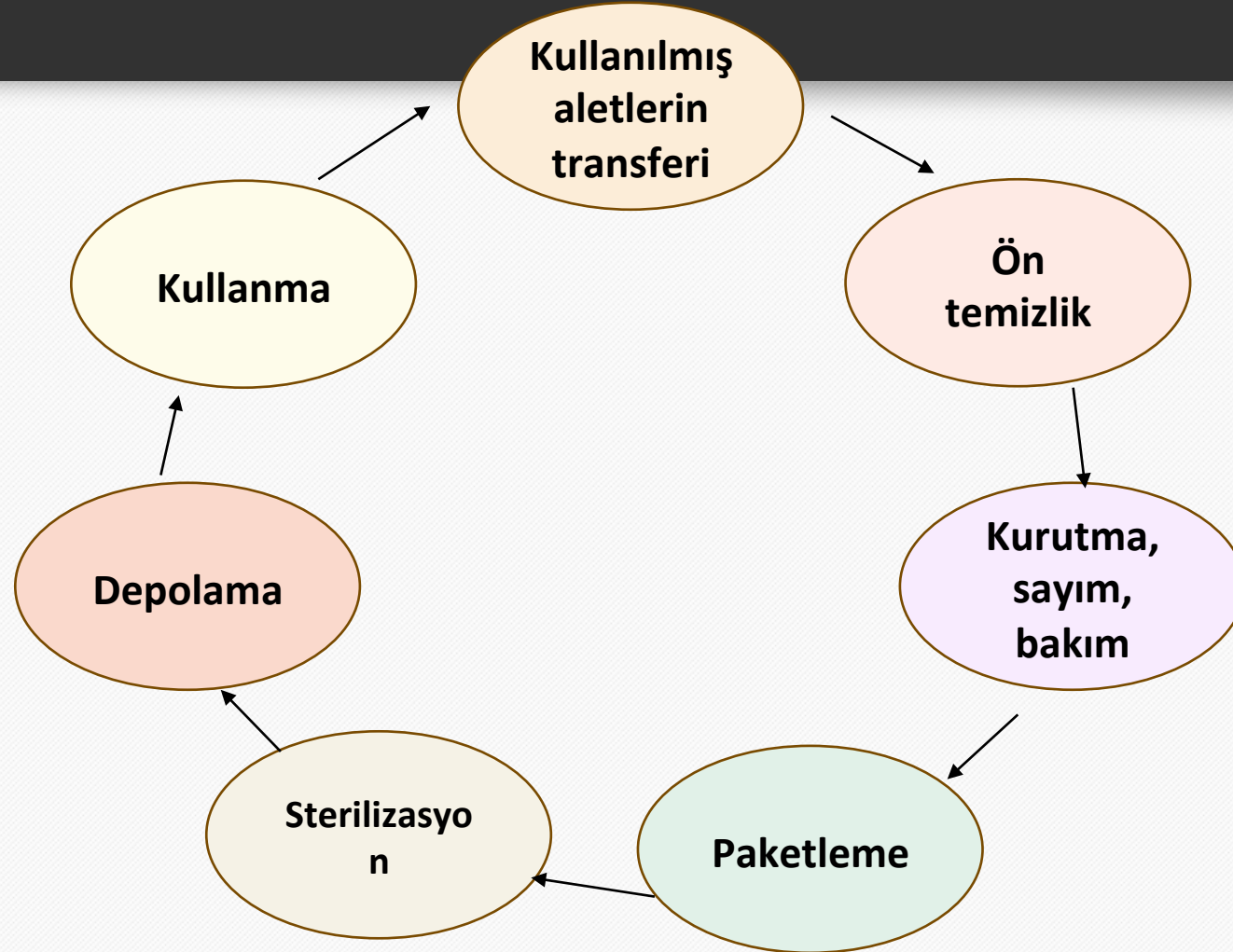
«güvenilir, tutarlı ve öldürücülüğü yüksek»

Isı ve neme
duyarlı

Düşük ısıda sterilizasyon teknolojisi

(etilen oksit, hidrojen peroksit gaz plazma,
perasetik asit)

Sterilizasyon döngüsü

Paketleme

Paketleme

Uniform and full cloth surface

Paketleme

Buhar sterilizasyonu (OTOKLAV)

- Basıncı buhar
- Toksik değil, hızlı mikrobisidal, hızla ısınır ve kumaşlara nüfuz eder
- Bazı malzemeler üzerinde bazı zararlı etkileri var → laringoskopların ışığı iletme yeteneğinin azalması

Gerekli minimum değerler:

- ✓ Yer çekimli otoklav 30 dakika 121°C (250°F)
- ✓ Ön vakumlu otoklav 4 dakika 132°C (270°C)

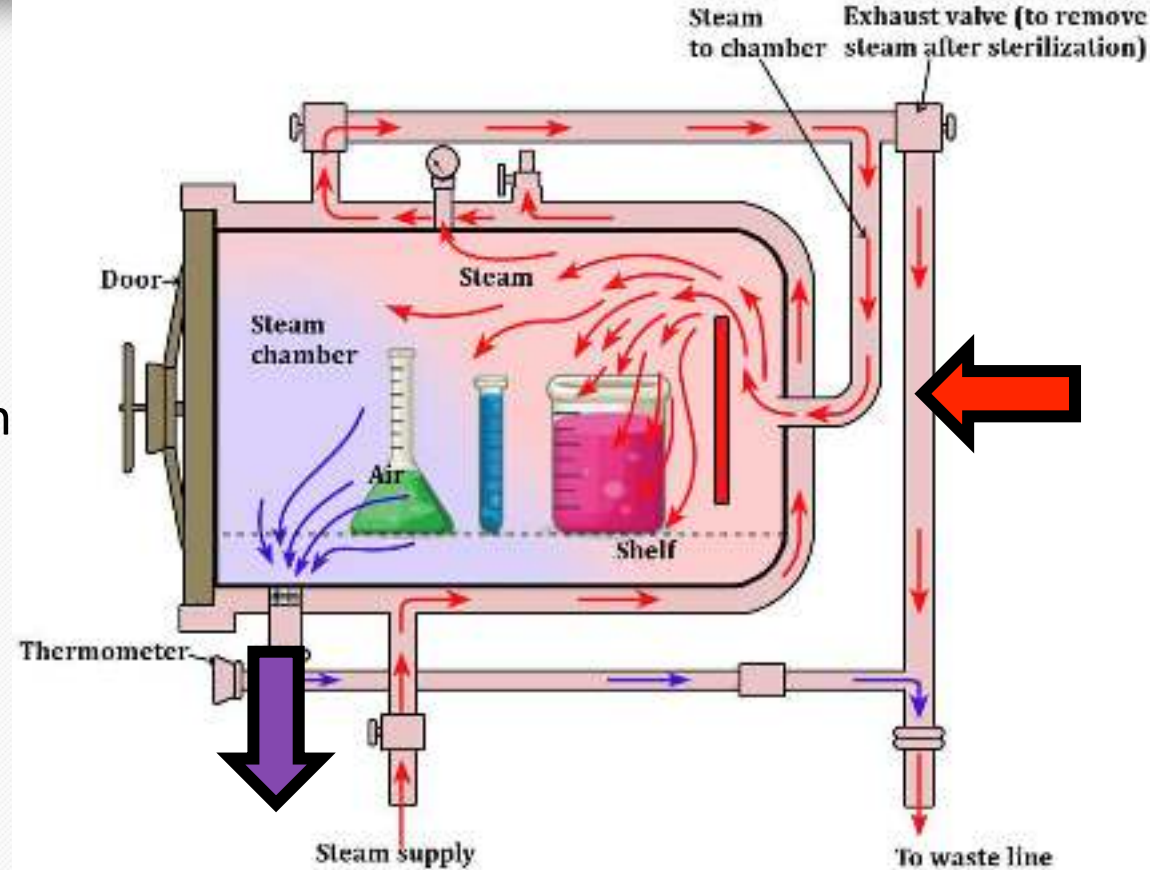
OTOKLAV ÇEŞİTLERİ

Yer çekimli

- Sıvıların sterilizasyonu (MSÜ dışında bir yerde yapılmalı)
- Tıbbi cihaz ve gözenekli materyal içeren paketler için uygun değil

Ön vakumlu

- Hızlı

OTOKLAV

- Malzemeler belli bir düzende yüklenmeli
- Kabin ve paketlerin içinde hiç hava kalmamalı, tüm boşluklar doymuş buhar ile dolmalı
- İşlem sonunda buhar tamamen boşaltılmalı, yoğuşma olmamalı, paketlerin ıslak veya nemli kalmasına neden olunmamalıdır

Anlık (flash) sterilizasyon

- Sadece ameliyat sırasında sterilliği bozulan ve steril yedeği olmayan tıbbi cihazların kısa sürede sterilizasyonu amacıyla kullanılabilir
- Ameliyathanenin yakınında olmalı
- Rutin sterilizasyon için kullanılmamalı

Etilen oksit ile sterilizasyon

- ✓ Düşük ısıli yöntemler içinde en eskisi
- ✓ Birçok malzeme ile uyumludur

- ✓ Uzun süre
- ✓ EO yanıcı, toksik, kanserojen !!
- ✓ Çalışan sağlığına dikkat !

Etilen Oksit Cihazı

Ayrı bir odada olmalı

- ✓ Bağımsız havalandırması olması
- ✓ Negatif basınçlı
- ✓ EO detektörü

İşlem sonunda

- ✓ EO gazı nötralize edilmeli
- ✓ Özel borularla binanın çatısından atmosfere salınmalı

Hidrojen peroksit gaz plazma sterilizasyonu

- **Medikal cihazların >%95 ile uyumlu**

Plastik, elektronik, korozyona duyarlı metal alaşımları

- **Hızlı (30-75 dk)**
- **Çevre için güvenli**

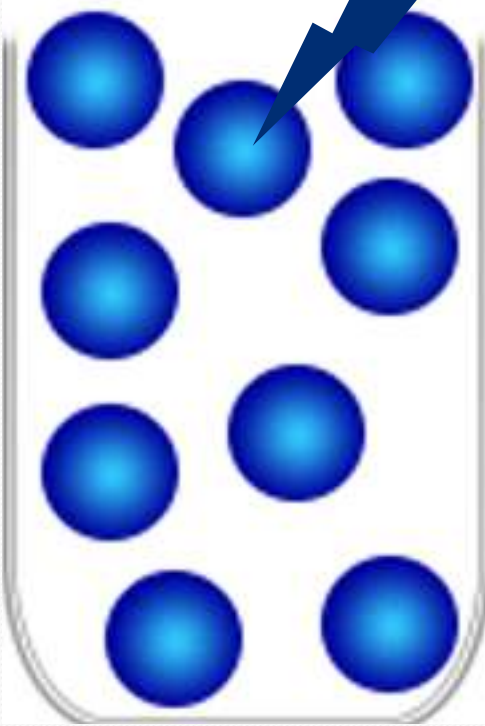
- **Tekstil ve selüloz ile geçimsiz → polipropilen**
paketleme malzemesi
- **Uzun ve dar lümenli aletler için dikkat**

https://www.asp.com/en-gb/articles-and-white-papers/sterrad-low-temperature-sterilization?gad_source=1&gclid=Cj0KCQjwj4K5BhDYARIsAD1Ly2oN7KXDLgzGgqjmjOqLm-gS2yqKnE2vjp_T2Y92-ofmCdYn4HRGhaYaAsi6EALw_wcB

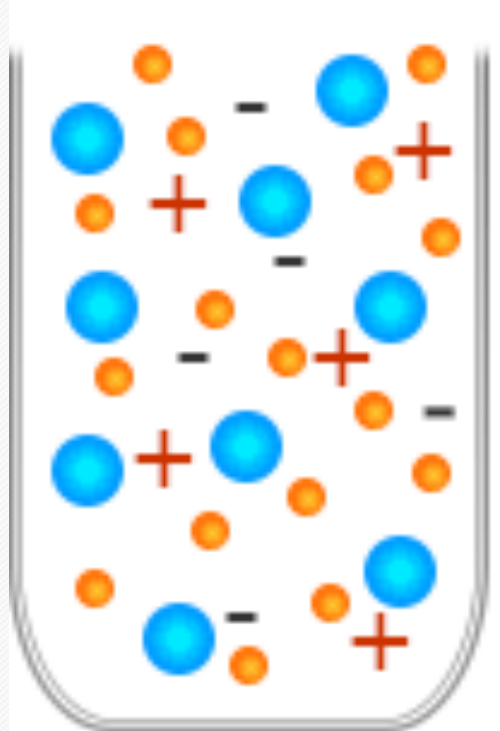
H₂O₂ gaz plazma sterilizasyonu

Radyofrekans/mikrodalga

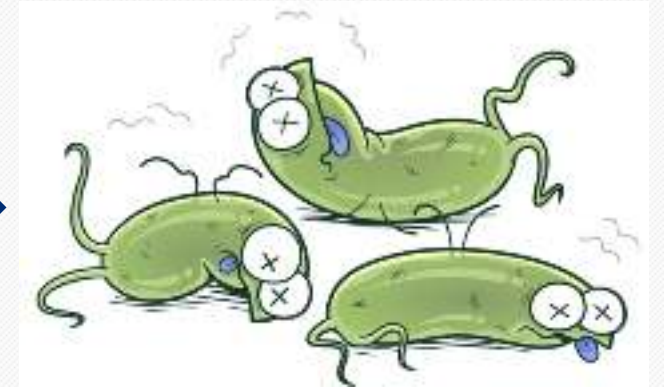

Hidrojen peroksit gazı
(H₂O₂)

iyonizasyon

Plazma, serbest radikaller

Güçlü mikrobisidal etki

Sterilizasyonun kontrolü

✓ Fiziksel kontrol

- Cihaz döngü kayıtları, ortamın sıcaklık ve basınç

✓ Vakum kaçak testi

- Ön vakumlu otoklavlar için

Bowie Dick Testleri

- ✓ Otoklavlarda doymuş buharın malzemeye hızlı ve düzgün girip girmediğini test eder
- ✓ Günlük yapılmalı

Kimyasal indikatörler

- Yanlış ambalajlama, sterilizatörün yanlış yüklenmesi veya sterilizatörün arızalarından kaynaklanabilecek muhtemel sterilizasyon hataları
- Kimyasal test sonuçları sterilite göstergesi değildir

Type 5 Buhar
Kimyasal İndikatörü

Etilen Oksit
Kimyasal İndikatörü

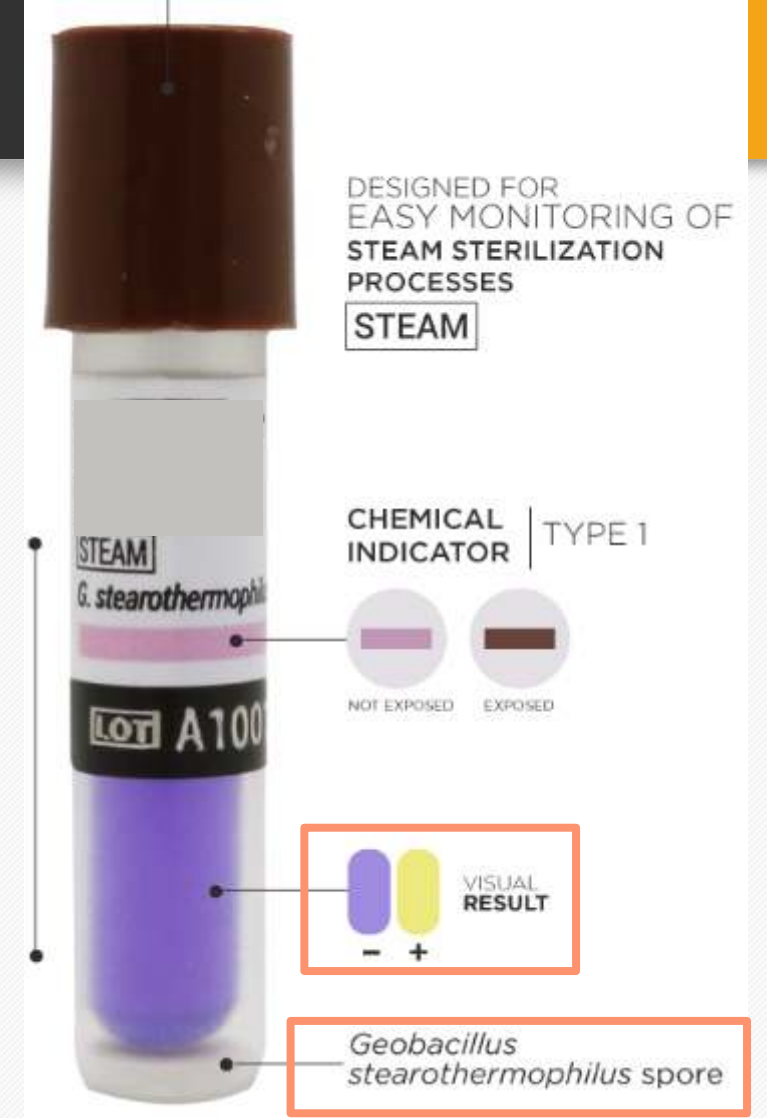
Hidrojen Peroksit (Plazma)
Kimyasal İndikatörü

Biyolojik indikatörler

✓ Biyolojik indikatörler

- Sterilizasyonun göstergesi → En dirençli bakteri sporları (ör. *Geobacillus stearothermophilus*)

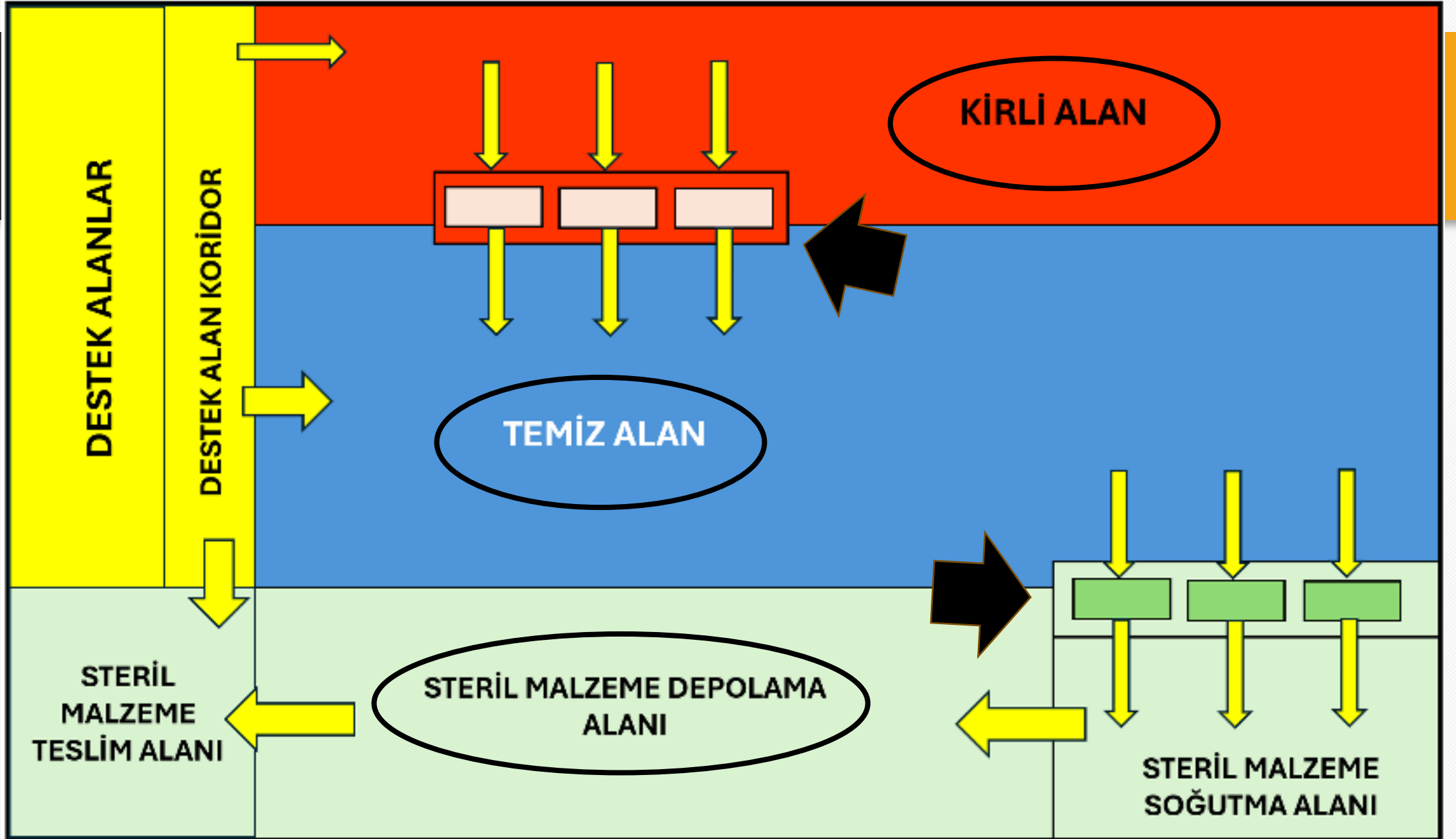
Otoklav bantları

- Renk değiştiren yapışkan bantlardır ve paketler üzerine yapıştırılır
- Isı ile etkileşerek koyu renge döner
- EO ve H2O2 için de bantlar (+)

Depolama

Accessible version: <https://www.cdc.gov/infection-control/hcp/disinfection-and-sterilization/index.html>

Guideline for Disinfection and Sterilization in Healthcare Facilities, 2008

Update: June 2024

William A. Rutala, Ph.D., M.P.H.^{1,2}, David J. Weber, M.D., M.P.H.^{1,2}, and the Healthcare Infection Control Practices Advisory Committee (HICPAC)³

¹Hospital Epidemiology
University of North Carolina Health Care System
Chapel Hill, NC 27514

²Division of Infectious Diseases
University of North Carolina School of Medicine
Chapel Hill, NC 27599-7030

Dezenfeksiyon Antisepsi Sterilizasyon Rehberi 2024

